

# شاری سږدښت قوربانۍ کی دیکۍ

## شۍ کی کښه پښتانه ... عۍ لی

### محمود محمد

(( ئم بابۍ ته پښکښه به مام عۍ لی ځیمۍ پیاو ټټر د سږه کی د سیۍ کیما بارانکردنی شاری سږدښت و ټټر موو نازیزانی شاری سږدښتم ))

دوای 73 ژ ل ټټر کیما بارانکردنی گوندی شخ وسانان ل ټټر رواری 16-4-1987, هشتا بریندارکانی ئو د ټټر به دم بازار و خشاردنو و زیندۍ بچا کردن ل ناو سربازگه تاریک و نوتۍ کان دۍ یان نااند, شاری کی دیکۍ کوردستان کۍ و ټټر بهر شایۍ کیما بارانکردن ل لاین فۍ کۍ جۍ نگۍ کانۍ ئۍ اراقۍ و, ئۍ ویش شاری سږدښتی بناری قۍ ندیل بوو, کیما بارانکردنی شاری سږدښت مژدۍ هاتنی هۍ بجۍ به گوۍ هۍ موو لایک دار, و ل ټټر سیاسۍ پاشکۍ کانۍ ئۍ اراقۍ و ټټر موو گرۍ و یان ل ساری دۍ کرد, عۍ قۍ یان ل ټټر رنۍ گرت, سږدښت د روازۍ شاری کیما بارانکردنی ل لاین به عسۍ و خستۍ سږ پښت, ئیتر به عسۍ ل کیما بارانکردنی شاری پۍ دانیشتوان سۍ نۍ کردۍ و, به کۍ مۍ کوژی لادۍ نشینۍ کان دۍ ئو ناخواردۍ و ئیتر.

بریندارکان ئو شاری دۍ ن و دۍ گۍ نۍ و دوای کیما بارانکردنی شاری کۍ یان پۍ کۍ و دۍ ستیان دۍ گرت و ټټر یان دۍ کرد, چاوۍ کانۍ یان بینایی ل سږدرا بوو و, شاری ل ناو گازباراندا به به کۍ سی به دیار تۍ رم و بریندار و کۍ لادۍ کانۍ و دۍ ینااند, بوو بوو شاری مردووۍ کان, تابلۍ یۍ و ټټر اکراوۍ پاش ژهر بارانکردنیان تۍ نها ل خۍ یۍ اداۍ رۍ مانووسۍ کاندۍ بوو. ل ناو شاردۍ مرۍ ټټر کان و مانگا و مۍ و بزن و هۍ موو جۍ رۍ ئاژۍ و پۍ لۍ و ټټر پۍ کۍ و به مردووی و مردارۍ و بووی کۍ و تېوون, به به گۍ نی گازی کیماوۍ شاری هاوینۍ هۍ وارۍ کۍ سږدښتی داگرتېوو, و ټټر انۍ و چۍ و تۍ رم و به و ټټر رامۍ دیمۍ نۍ کی ترسناکیان ل و شاری چۍ و کاولۍ درووست کردبوو, ترسناکی شۍ قام و کوچۍ و کۍ لۍ و ټټر چۍ و هۍ کانۍ پاش کیما بارانۍ کۍ و ټټر شاری زیندوۍ رۍ کانۍ نۍ خشاندبوو.

دۍ گۍ نۍ و ژمارۍ یۍ کی زۍ ل هاووۍ اتیان ل شوۍ لۍ اداۍ کۍ به

مردوویی کٔوتبوون، شار نیمچٔ ؤران، نزیکٔی چارٔکی دانیشٔووانی شاریش بریندار، ئٔوی دیکٔش ئاوارٔی شارو شارٔچکٔ و لادٔکان دٔورو بٔر ببوون. مرٔفٔ مردوؤکان و ئاژٔ و پٔلٔؤرٔ مردارٔؤ بوؤکان نزیکٔ بٔ مانگٔک لٔ سٔر شٔقامٔکان بٔ پأ یٔکٔؤ راکشابوون و کٔوتن و کٔسٔک نٔبوو هٔٔیان گرٔتٔؤ، تارمایی مٔرگ ئٔو شارٔ ؤرانٔی داگرتبوو، تاوانی کیمیا بارانکردنی شاری سٔردٔشت زٔر لٔؤ گٔورٔترٔ لٔؤی هٔستی پٔ دٔکٔین و گؤ بٔ حٔکایٔتٔکانی دٔگرین.

دوای کیمیا بارانٔکٔ تا نزیکٔ 13 مانگٔ خٔکٔکٔی لٔ ئاوارٔییدا ژیان نایان ؤرا بگٔٔٔٔؤ ئٔو مٔرگٔستان، مٔرگی دواپی کیمیا بارانٔکٔ ئازارٔکٔی زیاتر بوو لٔ مٔرگی سٔرو بٔندی کیمیا بارانٔکٔ، دانیشٔووانٔکٔی تا شٔی نٔگریسی کٔنٔ پٔرستانٔی عٔراق - ئٔران بٔ کٔتا نٔگٔیشت هٔموو چرکٔ ساتٔکانی ژیان لٔ دٔٔ اوکٔی مٔرگٔکی نؤدا دٔژیان، ترسیان لٔ هاتنٔؤ بوو بٔ سٔر زٔدی باو باپیریان، ئٔو ترسٔی کٔ بٔعس چاندی و شارٔکی کرد بٔ دٔزٔخستان بٔ دانیشٔووانٔکٔی. واز لٔ مردوؤکانی کیمیا بارانٔکٔ نٔهٔنرا، تٔنانت دواۓ مردن و ناشتیشیان لٔ گٔٔ دٔردٔهٔنران و گیرفانٔکانیان دٔپشکناو زٔٔ و دراوی گیرفانیان دٔردٔهٔنرا، شاری ؤرانٔ بٔ دزٔکانی رژٔم کرا بٔ نٔچیر، دزی و تأان لای جٔنگاؤرانی ئاینی جیهادٔ. حٔمامچی شار مٔحمود وسوش بٔ زٔر ناچار کرا شار بٔ جٔ نٔهٔٔٔت، بٔ ئٔوی لٔ گٔرماؤکٔی پیاوانی کٔماری ئیسلامی دزٔکانی شٔو خٔیان بشٔن، دواۓ یٔکٔ مانگٔ لٔ تاوانٔکٔ شارٔکی دٔیان هٔزاری تٔنها 11 کٔسی تٔدا مابوؤؤ، ئٔوانٔیش بریتی بوون لٔ (( حٔمامچی، مردو شٔر،...)). سٔرٔتا 67 مردوویان بٔ شار هٔنایٔؤ، ئٔو 11 کٔسٔی کٔ لٔ شار مابونٔؤ ناشتیانیان، گٔٔی 67 کٔسیان هٔکٔند، قوربانیانی کیمیا بارانٔکٔ بٔشٔکیان خٔکٔی لادٔکان دٔوروبٔر بوون کٔ ئٔو رٔژٔ بٔ ئٔنجامدانی کارٔکانیان ها تبوون بٔ شار .

حٔسٔن کٔریمی خٔکٔکی شاری سٔردٔشت لٔ دادگایی فرانس فان ئانرات، بازرگانی چٔکی کیمیاوی هٔٔٔندی، کٔ بٔ تٔمٔتی فرٔشتنی چٔکی کیمیاوی لٔ هٔٔٔندا دادگاییکرا، بٔمشٔؤیٔ حٔکایٔتی ئٔو ٔٔژی خٔی گٔٔایٔؤ (( پاش ئٔوی چوؤ بٔ مهاباد بٔ چارٔسٔری بریندارییٔکٔی بٔ چٔکی کیمیاوی لٔ ئٔنجامی کیمیا بارانکردنی شار، بٔ داواکاری و رٔنیؤنی پزیشک دووشیکردوؤ، بٔٔام بٔ دووشکردن یٔکٔسٔر بینایی لٔ دٔست دٔدات، خٔزانٔکٔی سکی پٔ بوؤ، لٔ نٔوان ژن و مندأکٔی ناو سکی، کٔ لٔ ناو مانگٔ و ٔٔژی خٔی بوؤ، بٔ

وتای خای : پزیشك داوای لـمكرد یـکیان هـبـژـرم لـ نـوان  
هاوسـرـکـی و مندائـکـی ناو سکی , کـچی دوا یی هـردووکـیانم لـ  
دست دا , ئـو لـ درـژـی وتـکانیدا وتی: لـ خـزانـی خـم و براکـم 9  
قوربانیمان هـیـ بـ چـکی کیمیاوی , ئـو وتی : کـ ئـستاش قسـ  
دکـم شتـك لـ دـممـو دـرـچـتـ دـرـوـ, بـیـ شـرمـ کـم لـگـ  
خـکـدا گفتوگـی نـزیک و استـوخـ بـکـم (( پـرتووکـی قان ئانرات  
( بارزرگانی مـرگ ) - نووسین و کـکردنـو ی : عـلی مـحمود محـمـد ) .

بـ سـردـشت هـبـژـردرا؟ مـژووی نوـی کورد بریتـی لـ کـمـمـك  
تاوانی گـورـ, لـ ناو ئـوانـ بـکیان خودی لایـنـ سیاسـیـکانـی  
بـرپرسن لـ خـشکردنی زـمـینـی ئـنجامدانی, بـیـ بـویستـ بـ چاوی  
خـنـگـرانـو بـ بـوـریـکی سـرـبـخـیانـ و استـگـیانـو  
لـکـینـو یان لیـسـر بـکـین بـ ئـو ی بـگـینـ ئـنجامی استـیـکان  
و دیاریکردنی هـکارـکان, لـ گـیشتن بـ استـیـکانـیشـو بـگـینـ  
نووسینـو ی واقعی کارـسات و تاوانـکان, ژیانندنـو ی ابردوو,  
پشکنینـی ابردوو بـ ئـو نیـی هـر لـ ابردوودا بـژـین و لـی  
دـرنـچـین , بـکـ بـ ئـو ی نـبردـینـو بـ هـمان مـرگـسات و  
رـگا لـ دووبارـکردنـو ی بـگرین, هـرچـند بـردـوام لـم مـرگـسات  
و نوشستیـو بـرـو ئـومـرگـسات و نوشستی دـمان بـن, هاوکات  
مـژوو لـ درـ زگار بـکـین, ئـو مـژووی هـمیشـ دـسـا تداران و  
هـژمونگـرایان لـ بـرژـو وندی خـیان دـینووسنـو .

با لـ زمانی شایـد حاـکـانـو بزانین هـکاری کیمیا بارانکردنی  
شاری سـردـشت و لـو چرکـ ساتـیا چی بوو؟, بـچی عـراق شاری  
سـردـشت و خـکـ سفیلـکـی کردـنـی نشانـی خـی لـو کات و زـمـندا ؟؟  
, با بزانین لـم بارـیـو چی وتراو : (( له پاش روودانی ئـو  
کارهـساتـه و رـژـك دواتر له نـو خـکی شاردا بـاوبـوه, که بهـرهـی  
کوردستانی (باشووری کوردستان) له شوـنـکی شاری سهـردهـشت  
کـبوونهـویان کردوو و رـژـیمی عـراق لهو کـبوونهـویه ئاگادار  
بوون. به واتایهـکی دیکه, ئـوکات باسی ئـوه دهکرا, که کهسانی  
ئاگادار و تهـنـهـت بهـشدار له کـبوونهـوی بهـرهـی کوردستانی, وهـك  
سیخو بهـرپـرسیـانـی عـاقیان له شوـن و کاتی کـبوونهـویه ئاگادار  
کردـتهـوه. شایانی باسه, که هیچ کام له بهـرپـرسیـحـیزب و رـکـخـراوه  
سیاسیهـکانـی باشووری کوردستان باسیان له دروستی و ناـاستـی ئـو  
هـوا هـ نهـکردـتهـوه و تهـنـهـت له راگهـیاندنی فهـرمـی خـیاندانـی زـر به  
کهـمی باسی ئـو کارهـساتـه دهـکـنـ. - 22 ساـهـی یادی کارهـساتـی  
بـمبارانـکرانی شاری سهـردهـشت به بـمـبی شیمیایی - ئا : عـزیز شـخانی

(( " لښو کاتې بهرني کوردستاني پکې نه هاتېوو، دواتر هلته لايښي بهرني کوردستاني دژبه شپې هاوېشې ئېران پشمېرگې بوون دژبه سوپاي عراق".

بېلام لښو کاتې بهرني ناو بانگي هېڅ ندي يېست هلته رمان کي توښيښو يېکي وردې لېم بار يېوې کردوو "هېرچې ندي لښو لښو لښو نو سينې کي دا کاتې ته ناو هېڅوې " لې بار يې کيميا بارانکړدني شاري سږدېشت و هېکارې کي دېست ((سږدېشت کي شاري چکې يېکي کورد نشيني سږ سنوور و نزيکي بهرني بوو (مې بهرني بهرني شپې عراق ئېران)، بوو بوو دا دې و پې ناگاي گوندنښي ئاوارې کان و سږ بازگي هېزې کاني ئېران، کي وېک ناوچې يېکي پښتي بهرني بهرني دې هېنا، پېشتر سږدېشت گېلې جار بهرني فېکې بهرديمان کرابوو چې ندي ژېکې پېش هېرشې کيمياويې کي شې، هېزې کاني ئېران و عراق کي وتېوونې شپې وې لې نزيک چيای مام ندي و پاشان لې هېڅ کاني بهرني دا، يېکې مجار ئېرانيې کان بهرني يارمې تي پشمېرگې کاني ينک، بهرني هېرشې کي عراق بگرن و بيانښکې نن، بېلام وېک حېمې حېمې سږ عيد، کي بهرني داريوويې کي ينک بوو لېو شپې انېدا (چاوپېکې وتنې کي سا 2002 دا) دېگې تېوې کي هېزې کاني عراق خېان کي کردوې و جارې کيتر هېرشيان کردوې و کي نترې تي و اوې ناوچې کي يان کرد، ئا لېم کاتې دا بووکې عراق بهرني کيمياوي پېلاماري شاري چکې کي دا. گېلې شايې تحا لې سږدېشتدا دېگې نېوې کي فېکې کاني عراق چې ندين بهرني کيميايان خستوو تې خواروې و پاشان بهرني ماوې بيست دېقيقې بهرني ئاسماني ناوچې کي دا سو او نې تېوې، پېش ئېوې لې ئاسدا لې چاو و نېن - کارې کي ژې هراوې - يېست هلته رمان، وېرگې انې محېمې د حېمې سا حېق تېقيقې کي مپانيای (ئاوېنې - ل 112)).

لېم دوو شايې ديېدا ئېوې زياتر لې استيېوې نزيکې و بهرني بېگې لښو کي يېنېوې لې سږ کردوو، بهرني چونې کي يېست هيلته رمان، بووني شپې هاوېشې ئېران - يېکې تي لې ناوچې مام ندي قېقې لښو بهرني سږ چاوې ئېوې هېرشې کيمياويې بهرني سږ شاري کي دېزانې !! خېکي شاري کي لې کي و کي بونې و کان، نېيان شاردې تېوې اشکاوانې لښو لېوې ئېبا يې کيميا بارانکړدني شاري کي يان خستې تې سږ هاوکاري ئېران - پشمېرگې ((جېگاي ئامازه کردنه، که نه ئېران و بهرپرساني رېژيمي تاران له بيري هزاران برينداري کاره ساتي 7 ي پووشپه دان و نه بهرپرسه کورده کاني باشووري کوردستان، که هېکارې بوون بهرني ئېوې پېلاماره بهرني هېچ جېر ئاوېيان له قوربانپه کان و ئازارديتوه کاني ئېوې رووداوه ژانېنېره نه داوه تهوه. - 22 سا يې يادي

کاره ساتی بـ مبارانکرانی شاری سەردەشت بە بـ مبی شیمیایـ ئا : عەزیز شـخانی (( . لـر و دـگـینـ کردنـوی سـر داوـك ئـویش ئـو یـ , شاری سـردـشتیش قوربانییـکی دیکـی شـ هاو بـ شـکانی پـشمـرگ و ئـرانـ .

ژمارـی قوربانیا ناکو ئـستا ئامارـکی ورد لـ سـر ژمارـی شـهیدان و بریندارانی کیمیا بارانکردنی شاری سـردـشت لـ بـردـستدا نیـ , ئامارـکی زانستیش بـ ژمارـی قوربانیان و زـر و زیانـکانی نـکراوـ , تاکو وـك سـرچاوـیـکی باوـ پـکراو لـ بـردـستدا بـت و کـکی لـ وـر بـگـرتـت . ئـوانـی لـ کیمیا بارانکردنی شاری سـردـشت بوونـ قوربانـی بـ سـر چـند تیمـکدا دا بـش دـکرـن (( خـکی شارـکـ , خـکی گوندـکانـی دـور و بـر , بـواران , هـزـکانـی ژـم , ... )) بـیـ ئامارکردنی ئـمانـ گرانـ , بـام ئـرکی سـردـشتیـکانـ ئاماری وردی قوربانیا نی ناو شار و گوندـکانـی دـور و بـری بـکن , ئـو سـرچاوـانـی ئاماژـ بـ قوربانیان دـکن , ژمارـی جـراو جـرمان دـنیـ , کـ من لـر دا ئـوانـی خوـندومـتـو و ئاگاداریانم سـرجـمی دـخـمـ بـر دـست خوـندـرانی خـشـویست . مامـستا جـما نـبـز ژمارـی قوربانیان بـم شـوـیـ دیاری دـکات (( رـژی 28-6-1987 رـژـمی عـراق بـ بـمبای ژـهراوی بـردومانی شاری سـردـشتی کوردستانی ژـر دـسـاتی ئـرانی کرد و 122 کـس کوژران و 5000 کـسیش یـریدار بوون (( جینـسایدی گـلی کورد- مارف عومـر گوـ- چاپی پـنجـم دـزگای ئاراس 2010, ل45) .

جـمال نـبـز, سـتـکـهـلمـ1989- ئـستاو پاشـوـژـی نـتـوـی کورد لـ بـر ئاگری جـنگی عـراق و ئـراندا ل94.)) . بـام بـست هیلـتـرمان بـم شـوـیـ ژمارـی شـهیدانی شاری سـردـشت دیاریـکات (( سـر تا 30 کـس, مانگی یـکـم 66 کـس, 1988 دا 8 کـس, 13 ساـی دواتر 7 کـس کـی گشتی تاکو 2002 گـیشـت 111 کـس شـهید بوون- کارـکی ژـهراوی- یـست هلتـرمان, وـرگـانـی محـمـد حـمـ ساـح تـفـیق - کـمپانیای ئاوـندـ (ل112) . بـام سـردـشتیـکان بـ خـیان بـم شـوـیـ ئاماژـ بـ کـی زیانـ مـرـییـکانـی شارـکـیان لـو پـلامارـ کیمیاویدـ دـکن (( به پـی ئاماره کان زیاتر له 8025 که س له و شاره دا شه هید و بریندار بوونه. ئه وه له کاتـکـدایه که زـربه ی زامداره کان ناویان له ریزی لیستی بریندار وکـژراون تـمار نه کراوه. -شوانـ سـردـشتی )) .

(( کاتژمـر چوار و نیوی پاش نیوهـیـ ۷. پووشپهـی ۱۳۶۶ هه تاوی بهرامبەر به ۲۸ ژوئە نی ۱۹۸۷ زایینی شاری سەردەشت (رـژـهـاتی

کوردستان) کهوتە بەر پەلاماری چەکی قەدەغەکراو. لە ئاکامی ئەو پەلامارە نا مر ڤانه یەدا سەدان کەس لە خەکی ب ڤتاوان و دانیشتوانی شار بوونە قوربانی و زیاتر لە پ ڤنج هەزار کەسیش بریندار بوون -22 سا ڤە یادی کارەساتی ب ڤمبارانکرانی شاری سەردەشت بە ب ڤمبی شیمیایی-ئا: عەزیز ش ڤخانی ((. ه ڤرچی ڤ ڤکخراوی س ڤنت ڤری ئ ڤنفال ڤ س ڤبار ڤت ب ڤ ژمار ڤی قوربانیانی ئ ڤم تاوان ڤ ل ڤ ب ڤیاننام ڤی خ ڤیاندا ل ڤ 23 ه ڤمین سا ڤیادی تاوان ڤک ڤدا د ڤنووسن: ب ڤ ڤی نووسراو ڤکی ف ڤرمی حکوم ڤتی ئ ڤئران ل ڤ ئاماری کیمیا باران ڤک ڤدا ل ڤ سا ڤی(1987)، ناوی (4500) ش ڤهید و برینداری پ ڤشک ڤش ب ڤ ن ڤت ڤو ڤ ڤکگرتوو ڤکان کردوو، ب ڤ ڤام ئامار ڤ نا ڤ ڤسمی ڤکان باس ل ڤ ش ڤهید و بریندار بوونی(8000) هاوو ڤاتی د ڤک ڤن- ب ڤیاننام ڤی (س ڤنت ڤری ئ ڤنفال) ل ڤیادی کیمیا بارانکردنی شاری (س ڤرد ڤشت)ی ر ڤژ ه ڤ ڤاتی کوردستان.

[illegible]

بەمبارانی ناوچەیی سڤیل نشین لە ساڵی 1949 وەک تاوانی جەنگ لە ئاستی جیهانی د ناسرت، بەشک بە پێی ئ و بگ نام پێی پشک شمان

کړد وک د انپېلناني خودی د سولې تدارانی پېشوی ئېراق ئې و تاوانې مېزنېان دژ بې خپلې سږیلې شاری سېردېشت ئې نجامداوې . له کیمیا بارانکردنی شاری سېردېشت سېرېچې مېزن دېرهق بې ککېوتنامې جنېف کړاوې . هېردوو ژمې ئېران و ئېراق له هېکېکې و سېردېشت له بېرامبېر بې خپلې سږیلې شاری سېرېچې تی دارستانیان پیادې کردوې و دېستیان له پېلاماری خپلې سږیلې نېپاراستووې و یاسای جېنگیان پېشېل کردوې . ئېم تاوانانې (( تاوانی جینېساید ، تاوانی دژ بې مرېقایې تی ، تاوانی جېنگ ، تاوانی عدوان )) هېکېکې شې . سړوشتی جیهانیان هې و له یاسای نېو دېوېتیدا وک پېشېلکاری گېورې یاسای نېو دېوېتی مرېی دېناسرېن ، مرېقایې تی له ئاستی جیهانی بېرېرسی ئېخلاقې دېکېوېتې سرې . ککېوتنامې جنېف کې له بېرواری 12-8-1949 دا دېرچووې بې پاراستنی قوربانیېکانی شې ، بېندېکانی ئېو پېشېلکاریانې تېدا دیاریکړاوې . بېکار هېلناني گازی کیمیاوې له مملانې نېو نېتېوېیېکاندا و پېلاماردانی خپلې سږیلې له پایکېکانی تاواندا وک تاوانی جېنگ ناسېنراوې ، سېرباری ئېوې ئېستا بېکار هېلناني له مملانې ناوځېیشدا وک تاوانی جېنگ سېر دېکړت ، بېکار هېلناني گازی کیمیاوې بېرامبېر بې خپلې شاری سېردېشت ، پېشېلی ئاشکرای پرېتېکېی ساېی 1925ی جنېف ، سېبارت بې قېدېغېکردنی بېکار هېلناني چېکې کیمیاوې . له دادگایې فرانسېان ئانرات له وېاتی هېکېکېندا دېسیې کیمیا بارانکردنی شاری سېردېشت و گوندی شې هېرمې قېراغې شاری سېردېشت یېکېکې بوو له و دېسیانې گرنګی زېری پېدرا و بې تاوانی جېنگ هاتې ناسین ، دېشت له پای ئېم تاوانانې (( هېکېکې بېگېپتې پې ، زېو )) (( سېردېشت ، ئالوت ، زېردېشن ، ... )) \* بې تاوانی بېشدارې ، هاندان ، ... خپلې دیکېش دادگایې بکړن پاش ئېوې پشکیننی ورد له سرې بېشداریکردنیان له و تاوانانې دېردې کېوت . له و بېکېکېی بېاومان کردېتېوې ، له سرې زمانی دېزگای هېواکېرېیېوې ئېوې سېلمېنراوې کې \*\*\* 1- پېلاماری خپلې سږیلې دراوې 2.

- له پېلامارکې گازی کیمیاوې بېکار هاتووې 3- تاوانکې مېزن بوو ، تزیک 4755 هاووېاتی کوژراوې و بریندار بوونې 4- ئېم تاوانې حیزبې بېعس ئېنجامی داوېو له لاین دېزگای هېواکېرېیېوې بې پېی ئېو بېکېکې نامې باوېو پېکړاوې کې له بېردېستدایې دانی پېدا نراوې . وېرای ئېوې بېکار هېلناني چېکې کیمیاوې بې خېی تاوانی جېنگې ، هاوکات پېلاماردانی خپلې سږیلې بې تاوانی جېنگ دېتې ژماردن ، له خواروې بېشکې له و بېگانې بېینن \* . نېهاتنې پېشېوې کېیسی شاری سېردېشت له دادگای باېی تاوانی عېراقی بېهېی بې کېم سېر کردنی تاوانکېوې نیې ، بېکېکې هېی سنووری جوگرافیای

ئېنجامدانى تاوانكەڭەي، كەل سەر خاكى ئىران ئىنجام دراۋە ( وەك فەرمىيەتى نەو دەۋەتەتە ) ، ئەو دادگاىە تايىبەت بوو بى تاوانە ناو خەيىكان نەك تاوانە دەۋەتەيىكان، بىم ھەيەو كەيسەكە نەھاتە پەشەو، ئەو كەيسە بەشەكەل زنجىرەيەك تاوان لە درەژەى شەەى عەراق ئىران بەرامبەر بە گەلانى ئىران ئىنجام دراۋە، كە ئىمەش ناۋەۋاىەو پەۋىستە ھەموو قوربانىانى دەستە رەزمى پەشەو بە ھاۋەۋە تىانى رەژەشەتە تە كوردستانىشەۋەل ھاۋەۋە تىانى سەفيل و پەشمەرگەكانى ديموكرات و كەمەشە مافى خەيان لە روى مادی و مەعزەۋىەۋە بە بگەشەتەۋەۋ قەرەبوو بەرەنەۋەۋ تاۋانكارانىش لە سزا دەربازىان نەبەت .

چی یو ویست ټاکړت به ټاکړد شت و ټاکړد شتی ټاکان ؟

خوښه نښه وای چې قیقۀ ته کانی ابردوو دیار یکردنی ه کار زه کار کانی نه و تراژیدیاو تاوان و کار ساتانی یکه له دواي یکه به سه رماندا هاتوون نه رکی ه موو مژوو نووسکی خاوند ویزدان، له م ناسته یا به تاوانی کیمیا بارانکردنی شاری سه ردهشت هیچ نه کراوه ، نه تاوانه که وکه خای له که ینډه وای مژوویی و سیاسی و یاسایی له سه ر کراوه، نه ناماری وردی قوربانیان و زه روه زیانی هاوو هاتیان کراوه . زیندو اگرتنی ساهانی یاداویری کیمیا بارانکردنی شاری سه ردهشت و دروست کردنی م نه منت به قوربانیان، م زه خانه و په یکه ری یاداویری ، که د به هه ی پاراستنی یادگای گشتی قوربانیی که نه رکی ه موو لایه که، که نه م ش هه شیری وم نه وای دروست ده که ته سه بار ته به په شملکاریه که نه ابردوو ، به نه وای به به ته به به سه ته که له داهاتوو له به رده م دوباره بونه وای . نه رکی ه موو نه و لایه نانی پاسداریان ه نه به کوردستان به گشتی و په که ته نیشتمانی کوردستان و به یار به ده سه ته سیاسی و فرمانده سه ر بازیه کانی نه و کاتی به تاییده ته به هه ی سه یان له دروست کردنی زه مینه یکه وای شاری سه ردهشت به به ته به شکه له به رری سه ی عراق - نه ران :- به نامی تاییده ته سه رکی ینک و لایه نه که نه دیکه ی کوردستانی نه وانیه پاسداریان ه نه یه باشووری کوردستانه و داوای له به وردن له خه کی شاری سه ردهشت به که نه . - قه ر به ووی م نه وای به که نه و به دروست کردنی م نه منت و یاد کردنه وای یاد که و کردنه وای شو نه تاییده ته له باشووری کوردستان به تاییده ته له پای ته خت و شاری ه سه به به ناوی شاری سه ردهشته و . - م رزی سنووری سه ردهشته - قه ادره به که نه و وکه هاوکاریه کی مادی به دانیشتمانی نه م دو چه که به .

- قوربانىي شارى سـردـشت و سـرجـم قوربانىي رـژـهـات، ئـوانـى بوونـ قوربانى شاـواـكانى بـعـس بـ شـهـيد بناسـرنـ.\*\*) (الماد 28(2)، بالماد 8(2)، ب، 1، جريم الحرب المتمپل فى الهجوم على المدنيين الاركان 1- ان يوجه المرتكب الجريم هجوما. 2- ان يكون هدف الهجوم سكانا مدنيين بصفتهم هـه او افرادا مدنيين لا يشاركون مباشر فى الاعمال الحربى. 3- ان يعتمد مرتكب الجريم جعل هدف الهجوم السكان المدنيين بصفتهم هـه او افرادا مدنيين لا يشاركون مباشر فى الاعمال الحربى. 4- ان يصدر السلوك فى السياق نزاع مسلح دولى ويكون مقترنا به. 5- ان يكون مرتكب الجريم على علم بالقروف الواقعيـ التى تـبـت وجود نزاع مسلح. 288. الماد 8(2) (ب)، 5، جريم الحرب المتمپل بالهجوم على الاماكن عزلاو. 1- ان يهاجم مرتكب الجريم واحد او اكبر من المدن او القرى او المساكن او المباني. 2- ان تكون تلك المدن او القرى او المساكن مفتوحـ للاحتلال بدون المقاومـ. 3- الا تشكل تلك المدن او القرى او المساكن والمباني الاهداف العسكرية. 4- ان يصدر السلوك فى السياق نزاع مسلح دولى او يكون مقترنا به. 5- ان يكون مرتكب الجريم على العلم بالقروف الواقعيـ التى تـبـت وجود نزاع مسلح. الماد 8(2) (هـ) 1، جريم الحرب المتمپل فى الهجوم على المدنيين الاركان 1- ان يوجه المرتكب الجريم هجوما. 2- ان يكون هدف الهجوم سكانا مدنيين بصفتهم هـه او افرادا مدنيين لا يشاركون مباشر فى الاعمال الحربى. 3- ان يعتمد مرتكب الجريم جعل هدف الهجوم السكان المدنيين بصفتهم هـه او افرادا مدنيين لا يشاركون مباشر فى الاعمال الحربى. 4- ان يصدر السلوك فى السياق نزاع مسلح غير دولى ويكون مقترنا به. 5- ان يكون مرتكب الجريم على علم بالقروف الواقعيـ التى تـبـت وجود نزاع مسلح. ل 307. ((و يائق اساسيـ مختارـ ذات صلاـ بالمحكمـ الجنائيـ الدوليـ "منشورات محكمـ الجنائيـ الدوليـ"، گبعـ اليانيـ 2009)).

\*دقی بکورتی یاری دادگای هه ندى لىم لينکانى خوار و دا  
 بخوونن و، کى کيميا بارانکردنى شارى سـردشت لى پا  
 “هه بچ، گپت، پ، ز، و” لى باشوور، زرد و شنه و ئالت لى

ژههات وک تاوانی جـنگ دـناسـندت, بـیاری دادگای شاری لاهی لـ  
هـموو وـلاتانی یـکـکتی ئـوروپا کاری پـدـکرـت .

<http://www.rechtspraak.nl/.../Coxnviction+Van+A.+for+supplying...h>  
<http://zoeken.rechtspraak.nl/resultpage.aspx...http://zoeken.rechtspraak.nl/resultpage.aspx...http://www.kurdocide.com/ku/news.php?readmore=5800>